

Sr. Ricard Jové i Hortonedà
c/. Coroleu, 10, baixos
08030 Barcelona

Benvolgut amic:

Us prego que em disculpeu per haver trigat tant a respondre la vostra carta del 7-VII-91. He retornat fa poc a Barcelona, després de vacances, i he hagut d'enllestir feina endarrerida.

Agraeixo el to cordial i altament civilitzat de les vostres paraules. Fins i tot quan no s'està d'acord -com en el cas de la traducció al català de la parla de Cantinflas-, és molt gratificant tenir un contraopinant com vos.

No cal dir que considero summament respectable la vostra opinió. Em pregunteu com s'ho fan els anglesos, els francesos o els russos per a entendre en Cantinflas i, sobre aquest punt, us he de dir que el còmic mexicà no és tan "universal" com pretenen els seus admiradors. Fora de l'àrea coberta pel castellà té una fama molt relativa, potser degut a que és intraduïble: no és, tan sols, el seu llenguatge, sinó que aquest va lligat a la figura d'un tipus popular molt concret, amb un codi de moviments i de reaccions que cal entendre sense recórrer a la "traducció".

Els catalans, per desgràcia, som un poble sotmès al bilingüisme. M'he dolgut moltes vegades d'aquest mal, un dels més greus de l'opressió política que sofrim. Però per ara és una realitat, com ho és el fet que molts de nosaltres hem tingut una estreta relació amb Mèxic; hi ha un intercanvi constant, individual i familiar, entre aquell país i el nostre. Això fa que a mi em sembli innecessari traduir Cantinflas, de la mateixa manera que em sembla un gest purament testimonial, de dubtosa

eficàcia, haver traduït al català El ingenioso hidalgo don Quixote de la Mancha, o Cien años de soledad. Han estat iniciatives d'una innegable bona fe, però que han costat esforços i diners que, potser, ens haurien donat un rendiment superior en altres empreses a favor de la llengua.

En un aspecte us dono tota la raó: sí, hauria estat més coherent de la meva banda esperar el resultat i després criticar-lo o lloar-lo. En la vostra carta, em pregueu que excusi la vostra fogositat. Ja ho podeu donar per fet! Al meu torn, jo us demano que excuseu la meva precipitació a emetre judicis. Si hi sóc a temps, quan conegui el resultat rectificaré o ratificaré, tot repetint que mai no m'he enamorat de les meves opinions. Al llarg de la meva vida, he tingut diverses avinenteses de celebrar el fet d'haver-me equivocat, sobretot en formular vaticinis pessimistes.

Al marge de tot això, em faríeu molt content si acceptàveu l'expressió del meu afecte.

Cordialment vostre

Pere Calders

Barcelona 5 de setembre de 1991